



astrobanyoles

agrupació d'astronomia i ciència del pla de l'estany

Tardes de Ciència. 13 d'abril de 2019.

"Humboldt. Un científic explorador"

Enric Figueras

La xerrada del Sr. Enric Figueras emmarca aquesta Tarda de Ciència dins les commemoracions del 250^è aniversari del naixement d'Alexander von Humboldt (1769-1859).

El conferenciant proposa revisar la vida del científic, així com la seva obra i el seu llegat al llarg de la sessió. D'entrada, observem que von Humboldt va ser un polímata, és a dir, que va ser un estudiós de moltes disciplines diferents. L'excel·lència amb què ho va fer queda palès en molts topònims actuals, noms d'espècies vegetals, d'animals, d'un mar a la Lluna... El Sr. Figueras, però, ens fa l'observació que no troba adient l'ús de tots aquests topònims que en principi l'honoren.

Alexander von Humboldt neix al castell de Tegel, situat a un Berlín gris i provincial a la segona meitat del segle XVIII, on hi rep una educació en consonància amb la seva situació de família rica i influent. Però, aquesta educació està fortament dirigida per la mare i els seus instructors, sense tenir en compte els interessos del jove. Tot està pensat perquè ingressi al servei civil de Prússia i serveixi al país, malgrat que ell gaudeix de la ciència i l'aire lliure.

Acaba entrant i excel·lint en el servei de mines, fet que el porta a viatjar per tot el país i conèixer tots els ambients intel·lectuals. Entre ells, el grup de Jena on hi ha Goethe, Schiller, els seu germà Wilhelm i moltes altres personalitats respectades del romanticisme alemany.

La mort de la mare (el pare havia mort quan tenia tant sols 9 anys) és un fet alliberador per a ell que li permet deixar el servei de mines i esdevenir un explorador, el seu somni.

Junt amb Aimé Bonpland, s'embarca cap al Nou Món per conèixer la seva naturalesa, cultura, història, llengua i tot el que es pugui mesurar amb els instruments de l'època. Visiten, amb aquest esperit il·lustrat, la conca de l'Orinoco, la serralada del Andes, Cuba, Mèxic i fan una breu visita a Estat Units.

Llavors, en una llarga estada a París, escriu el viatge amb una tensió entre l'esperit de meravella del romanticisme i una acurada aportació de dades científiques. El ponent ressalta la manera de presentar les dades en forma de dibuix esquemàtic, essent el pioner en l'infografia científica. També, s'inventa les línies isobàriques i les isoterms, necessàries per mostrar grans quantitats de dades de manera senzilla.

Amb el seu treball i exemple, influeix en científics com Darwin, Gay-Lussac, Aragó i a personatges com Simón Bolívar i Muir (pare dels grans parcs naturals d'Estats Units, com el de Yosemite).

És molt important la seva contribució a la visió de la natura com un tot relacionat, que porta a von Humboldt a ser el pare de l'ecologia i veure els ecosistemes en perill per l'acció humana. També, pronostica un canvi climàtic per factors humans.

Al final de la seva vida, es dedica a fer conferències a Berlín, sobre tots els temes científics possibles. I, al seixanta anys, viatge de nou, ara pels Monts Urals i per la Sibèria, arribant a les portes del nord de la Xina.

Tot aquest bagatge de coneixement es manifesta en un llibre monumental, el *Kosmos*, que es va publicar en cinc volums; l'últim després de la seva mort, el 1859.

El Sr. Figueras recorda la seva hipòtesi que diu que von Humboldt no es mereix tots els topònims, ho argumenta dient que amb l'esperit que va mostrar durant tota la seva dilatada vida mai hauria canviat el nom d'una muntanya per rebatejar-la amb el seu. Era un explorador, no un conqueridor.

Hi ha una paradoxa, tenim la seva visió de la naturalesa però no en recordem massa el nom, o tenim el seu nom en una muntanya que no ens recorda la seva visió.

En el torn de preguntes, ens recomana una pel·lícula on es veu part de la vida de von Humboldt, *Midiendo el mundo*, dirigida por Detlev Buck a partir d'un llibre de Daniel Kehlmann.